

Odgovor Rasima KADIĆA na reakciju Nevena ANĐELIĆA

Prihvatajući poziv Husnije Kamberovića, profesora Univerziteta u Sarajevu i predsjednika Udruženja za modernu historiju, da u okviru *History Festa 2020.* govorim o početku političkog pluralizma u Bosni i Hercegovini 90-tih godina prošlog stoljeća, obradovao sam se što „pod stare dane“, kao direktni sudionik tog vremena, mogu nešto kazati, čak i ono što nikada prije nisam javno govorio, o tim procesima u Bosni i Hercegovini, kao dijelu velikih previranja i „prevrata svjetova“ u cijeloj Istočnoj Evropi nakon pada berlinskog zida.

Ovo temeljim na činjenici da sam, odmah nakon izbora za predsjednika SSO BiH, mislim u junu 1989. godine, pod uticajem već započetih pluralističkih razmišljanja o tzv. novim društvenim pokretima, formirao jednu političku grupu kojoj sam dao nalog da pripremi i formalni politički dokument kojim ćemo zatražiti legalizaciju slobodnog političkog organiziranja, slobodne višestranačke izbore, uvođenje tržišne privrede, ukidanje smrtne kazne, i sl.

Dokument je napravljen i nazvan **Politički manifest SSO BiH**, te usvojen tijesnom većinom na organima u SSO (*već tada smo imali vrlo žestoke protivnike za transformaciju SSO u političku stranku, što je i razumljivo, jer je to za tadašnje prilike u Bosni i Hercegovini bilo isuviše jeretičko*), a kao prvi dokument u BiH koji je tražio uvođenje političkog pluralizma objavljen je kao podlistak u listu **Naši Dani**, negdje u jesen 1989. godine.

S obzirom da sam na ovom Panelu iznosio činjenice, ali i svoje impresije i političke ocjene toga vremena, ni na kraj pameti mi nije bilo da će se naći neko da reagira „osporavajući“ te činjenice!!!

Ipak, **javio se Neven Anđelić**, kojeg sam u svom govoru poimenično naveo kao primjer osobe koja je u ta doba žestoko osporavala pravo SSO da se politički preobrazi u političku stranku.

Međutim, kako se, N.A. u svojoj reakciji dotaknuo i niz drugih, čak i neizgovorenih tema i stavova, koje uopće nisu vezane za jedino mjesto gdje sam ga u govoru pomenuo, usput me pokušavajući diskreditirati, te javno optuživati za „prikriveni nacionalizam“, očito sa namjerom da „proširi teren za igru“, a posebno zbog činjenice da je, nakon što nisu uspjeli srušiti našu odluku da formiramo političku stranku, priključio se drugoj političkoj stranci, red je da potanko odgovorim i na osnovnu tezu, a i na ove „sporedne“, od kojih su neke mnogo važnije od osnovne teze sporenja, i to baš onako kako i zaslužuje.

Ustvari, da on nije otvorio pitanje svog uključivanja u drugu stranku, polemika bi se brzo završila, jer, Neven Anđelić, reagujući na moju izjavu da je **on**, sa grupom istomišljenika, prije i za vrijeme Kongresa SSO BiH sredinom 1990. godine, na sve moguće načine **pokušao da spriječi transformaciju Saveza socijalističke omladine Bosne i Hercegovine u političku stranku liberalne orijentacije!!** ... i to tako da **u potpunosti priznaje i potvrđuje ono što sam i ja rekao!!!**

Dakle, on kaže da je njegova ideja bila „**da omladina treba biti apolitična, ... i baviti se organizovanjem zimovanja, logorovanja, ekskurzija, kurseva...**“, navodeći kao razlog „**da je bio protiv da bi spriječio da se transformacijom omladinske organizacije preuzme i njena imovina**“!?!?

Zamislite, on to i danas ponavlja, njega ni danas nije stid da kaže da bi omladina trebalo da bude apolitična!!! ... Kako netaleantovano.

Da podsjetimo – tadašnji SSO je bio jedinstvena tzv. društveno-politička organizacija (*društveni dio su činili tzv. DOKOM – društvene organizacije koje okupljaju mlade, za koji smo smatrali da trebaju nastaviti svoje aktivnosti bez obzira ko će biti na vlasti – što se i desilo*), a onaj politički dio je i do tada bio politički, i ništa logičnije nije bilo nega da se nastavi baviti politikom, učestvujući na slobodnim izborima.

Argumentacija koju N.A. iznosi zbog čega je bio protiv ove logične transformacije je tada bila netačna, a danas je smiješna, ali je izvjesno da je imala prikrivene motive (*u to vrijeme je i mogla „piti vode“, jer, bio je premlad, pa nije baš mogao štošta da zna...*), ali, **SSO BiH nije bio u vlasništvu niti jedne imovine** koju bismo mi sebi priskrbili, (*osim stanova koji su već godinama bili vlasništvo onih osoba kojima su dodijeljeni, a ne organizacije*), **niti smo naslijedili ijedan kvadratni metar nekretnine za buduću političku stranku** bilo gdje u Bosni i Hercegovini!!! – sva tzv. omladinska imovina je bila u vlasništvu DOKOM (*Ferijalni domovi, Kulturno-umjetnička društva, prostorije Narodne tehnike, Izviđači i njihovi objekti, Muzička kultura, objekti SOFK – Savez organizacija fizičke kulture, Gorani, Esperanto omladina,...*).

Dakle, **sasvim je jasno da predmet osporavanja naše političke transformacije nije bila nikakva imovina**, već je **osnov osporavanja bio pokušaj sprečavanje osnivanja jedne liberalne bosanske stranke**, a ključni razlog, u kome je učestvovao i N.A., (*iako, kao mladić, u to vrijeme toga možda nije ni bio svjestan, ali, tako mu reklo, a on, potrčko, revnosno nastojao da ispuni naloge šefova*), **bilo je sprečavanje da na čelo te buduće stranke dođe Rasim Kadić!!!!**, a što sam saznavao tek naknadno... i za što su im, priznajem, postojali debeli i opravdani razlozi.

Jer, njegovi mentori su znali da sam ja, nakon što je Milošević došao na vlast, u pola prvog mandata 1987. godine napustio funkciju u SSO Jugoslavije u Beogradu, otvoreno se suprotstavljajući narastajućem srpskom nacionalizmu i velikosrpsstvu; oni su znali da sam od tada, pa do danas, stalno bio sa druge strane velikosrpskog agresivnog projekta pretvaranja Jugoslavije u „malu veliku Srbiju“; oni su znali za moje i javno protivljenje „salonskom četništvu“, obavijenom često u pitke reformističke ideje iz Doma pisaca „*svi su oni isti*“; oni su već tada znali za moje stavove o najavljenoj stranci Ante Markovića i njihovom Yutelu, kao podmuklom „Trojanskom konju“ na teritoriji Bosne i Hercegovine; oni su pročitali moj uvodnik u prvom broju Valtera iz 1988. godine o planiranom rasporedu JNA na teritorijama sa većinskim srpskim stanovništvom, kao osnovi za stvaranje „krnje Jugoslavije“; oni su znali za moj sukob sa Mirkom Ostojićem, u kojem sam ga optužio da postaje advokat Miloševića; oni su znali za naš sukob sa Milanom Uzelcem u vezi namjere da se za predsjednika Predsjedništva, po drugi put, neustavno izabere Mato Andrić, (*što smo spriječili, i u čemu sam*

imao važnu ulogu), oni su (o meni) sve znali, i, pošto su sve znali, na sve moguće načine su nastojali da me spriječe da nastavim svoj politički put.

U tome je, a što i sam priznaje, učestvovao i N.A., iako, jadnik, možda toga tada nije bio ni svjestan.

Da podsjetim, u proljeće 1987. godine sam eliminiran kao kandidat za predsjednika RK SSO jer sam, kao, bio prestar (imao sam punih 27 godina i nekoliko mjeseci), a godinu dana kasnije, kada su oni oslabili, više nisam bio star, pa sam to i postao!!??

Ali, ono što njega boli, i što ga kompromitira, a cijeloj ovoj polemici daje stvarnu notu, je **činjenica koju u reakciji i sam priznaje**, da je, nakon što nisu uspjeli da spriječe nas u SSO da formiramo političku (liberalnu) stranku, nudeći nam da „*omladina treba da bude apolitična*“, izgovara da je „**imao političku ambiciju i potražio sam je uz Antu Markovića**“.

E, tu dolazimo do ključne tačke onoga što govorim, i onoga što sve demaskira: nakon što ni Neven, ni svi drugi neveni i ostala generalska i druga napucikana djeca nisu uspjeli da spriječe i sruše Rasima Kadića, koji im, očito, nije odgovarao iz razloga na koje sam bio i ostao ponosan, **oni se priključuju tzv. reformistima**, o kojima sam ja i tada, i sada, valjda jedan od rijetkih u Bosni i Hercegovini, imao izrazito negativno političko mišljenje, nazivajući ih javno strankom obrijanog, a, kada sam bio malo raspoloženiji, strankom sofisticiranog četništva, a Ante Marković je za mene i dan-danas ključna politička podvala Bosni i Hercegovini iz tog vremena raspleta jugoslavenske krize!!

Zašto?

- Zato što je u doba kada je Ante M. bio Premijer Jugoslavije, tzv. JNA, sa njegovim ministrom odbrane Kadijevićem, **napala Sloveniju**, navodno želeći zaštititi vanjske granice SFRJ, a što je bilo samo fingiranje sukoba sa ciljem da se jedinice i oprema/naoružanje vrati na teritorije koje su velikosrpsku politiku jedino zanimalo, jer njima Slovenija nije bila nikakv interes;
- Zato što, nakon 13-dnevnog rata, povlači kompletno ljudstvo JNA i materijalno-tehnička sredstva (čitaj oružje) sa teritorije Slovenije, čime je i formalno prestala da postoji SFRJ, **a da Ante M. ne podnosi ostavku**, što je bilo očekivano i potpuno logično,
- **Zato što je cjelokupno oružje JNA iz Slovenije prevezeno i razmješteno u kasarne JNA na teritoriji Hrvatske, a posebno Bosne i Hercegovine**, a da to Ante M. nije ni želio, ni pokušao spriječiti, (*usput, Hrvatska je, zahvaljujući veličanstvenom Vladi Gotovcu, i njegovom pozivu na uspostavu živog štita oko svih kasarni u Zagrebu i RH – vidjeti njegov čudesni govor na Youtube - uspjela da ih spriječi da odnesu naoružanje, a što mi u Bosni i Hercegovini, izuzev časnih izuzetaka, nismo uspjeli*)
- Zato što je dopustio, ili nije spriječio, da se tako dovezeno **oružje tajnim i drugim kanalima podijeli najpre članovima Srpske demokratske stranke (SDS)**, a kasnije i gotovo svim drugim Srbima u Bosni i Hercegovini koji su ga htjeli uzeti, (*naravno, neki su odbili, ali je većina uzela*),
- Zato što je, snagom tadašnje strukture JNA, koja je već bila izgubila civilnu kontrolu i postala „*najveća paravojna formacija*“, a što Ante M. nije želio da vidi i da pokuša da

- spriječi, **JNA otela većinu naoružanja Teritorijalne odbrane Bosne i Hercegovine**, dodatno razoružavajući potencijalne braniocce Bosne i Hercegovine,
- Zato što je svim tim oružjem, na početku rata, napravljeno nebrojeno mnogo zločina i ubijanja komšija Bošnjaka, i drugih, a da oni, goloruki, nisu imali nakakvu šansu za odbranu (*bezbroj je takvih primjera...*)
  - Zato što je dopustio da se, stvarajući preko Yutela svijest „mir, mir, mir, niko nije kriv“, konverzijom za u tri smjene štampane dinare u Beogradu, koji su imali dramatični pad vrijednosti, **iz Bosne i Hercegovine kamionima iznesu stotine miliona njemačkih maraka u Srbiju i Hrvatsku**, i tako **Bosna i Hercegovina dodatno opljačka**, o čemu su mnogi pisali i što se još uvijek može provjeriti, a dobro bi bilo vidjeti ko je iz Bosne i Hercegovine (*Narodna banka BiH i Izvršno vijeće BiH*) hajrovao u tim pljačkaškim transakcijama,
  - Zato što nije napustio funkciju Premijera odmah nakon „pada Slovenije“, čime bi svima, pa i nama u Bosni i Hercegovini stvari bile jasnije mnogo prije, nego je do zadnjeg dana u Beogradu sjedio na večerama sa Miloševićem, naivno pokušavajući da „popravlja“ stvar, stvarajući yutelovski utisak da država još postoji, a u stvari, tzv. JNA davao vremena da legalno, kako sam već rekao, ukopava ratne pozicije oko mnogih gradova i regija u Bosni (danas poznati kao Republika Srpska), i etnički selektivno, samo Srbima, dijeli oružje za kasnije ubijanje,
  - Zato što je, nakon što je konačno otišao, više od 10 godina šutio na sve ono što nije uradio, a mogao je, na sve ono što nije spriječio, a mogao je, i zato što se nikad nije oglasio ni o jednom zločinu, posebno u Bosni i Hercegovini, od koji su mnogi napravljeni njegovim činjenjem, a više nečinjenjem!!!!

Čak još i gore i teže po Nevena – ustvari, **nije Neven potražio ostvarenje svojih političkih ambicija čak ni u takvoj stranci Ante Markovića, već u stranci Nenada Kecmanovića, Milorada Dodika, Emira/Nemanje Kusturica, Dragana Kalinića...** te glumaca, pisaca, umjetnika i drugih neznalica i naivčina „raznih boja i dezena“, spremnih da, kao vrhunac svog tadašnjeg naivnog angažmana odu na noge Miloševiću da ga zamole da prestane sa agresivnim nasrtajima na Bosnu i Hercegovinu, dodatno mu podižući značaj i ego.

Od svih njih, samo mi je, naknadno, možda 1997. godine, došao Abdulah Sidran da se izvine, da kaže da je bio u velikoj zabludi, i sa željom da se pridruži liberalima....

Dakle, Neven nije želio u stranku Rasima Kadića, već u stranku Nenada Kecmanovića, onog istog koji je napustio funkciju člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kasnije se pretvarajući u intelektualnu apologetu velikosrpskih ideja i u Bosni i Hercegovini, pišući o Bosni kao nemogućoj državi, izdajući ideje svoga djeda sa zasijedanja ZAVNOBIHa, a veličajući Republiku Srpsku, usput prešućujući da je nastala na genocidu, ubijanju, masovnim zločinima, etničkim protjerivanjima, rušenjima... On je otišao u stranku Milorada Dodika, koji se pretvorio u rušitelja Bosne na daljinski upravljач iz Moskve i Beograda, i negatora genocida nad Bošnjacima u Srebrenici, i pored činjenice da je to kvalifikacija koja je presuđena Međunarodnom sudskom odlukom, a u posljednjoj fazi i glorifikatora četničkog pokreta; ....

Doduše, bilo je i drugačijih primjera, kao što je Selim Bešlić, ali, on je u to vrijeme bio lokalni/regionalni lider, a ja ovdje govorim o stvarnom političkom liderstvu stranke kojoj se N.A. priključio.

I da zaključim – da se Neven nije javio sa otvaranjem niza drugih tema, njegova uloga u sprečavanju omladine da se 1990-tih godina transformira u političku stranku bi zaslužila odgovor koji je i sam dao – da je to bila činjenica u kojoj je i sam učestvovao. I to bi bio kraj polemike.

Ovako, a zbog priznanja da je sprečavao liberalnu, a priključio se tzv. reformističkoj stranci, nije mi preostalo ništa drugo nego da javnosti koja to ne zna, ili je zaboravila, podastrem neke činjenice i svoje impresije o tom njegovom izboru iz toga vremena, i posljedicama tog i takvog izbora.

Naravno, sve što sam rekao možda nema nikakve personalne veze sa Nevenom, ali, on je bio s njima, on je svjesno odabrao njih, a ne nas, pa mi, bez obzira što se on među njima možda ništa nije pitao, i što ništa nije značio, a zbog svih posljedica koje su uslijedile, nije preostalo ništa drugo nego da ovako reagiram.

A što se tiče onoga što nisam rekao, a Neven u svojoj reakciji pominje, ukratko ću se osvrnuti, da ni on, ni bilo ko drugi ne pomisli da ću išta da prešutim iz tih političkih vremena, kao što ni drugima nisam šutio, pogotovo nakon svih stradanja kroz koja smo prošli, pa i činjenice, koju malo ko zna, da sam i sam „razvaljen“ snajperskim metkom 1993. godine u Sarajevu:

- Neven meni spočitava što sam kao predsjednik omladine želio formirati političku stranku, ali ne prigovara Anti Markoviću što je stranku pravio kao predsjednik Vlade, koristeći svu njenu infrastrukturu, od aviona, do kamiona, ili Kecmanoviću, što je to isto radio kao rektor,
- Neven je bio mlad, pa ne pamti, da ja kao član nisam nikad prisustvovao nikakvom, pa ni posljednjem komunističkom kongresu u Jugoslaviji... Na jednom sam bio gost, odakle su me, nakon kratkog obraćanja, istjerali...
- O tome da sam dobro iskoristio „onaj sistem“ mi govori generalsko dijete (*a znate li koje su oni privilegije imali???*), ne znajući da sam ja valjda jedini predsjednik omladine koji tokom mandata, baš zbog svojih stavova, nisam dobio funkcionerski stan,
- Najteža optužba, ali možda i najveća pohvala, krije se u njegovoj, ničim izazvanoj konstataciji, *„možda to Rasim Kadić ne voli uvidjeti, ali, iz današnje perspektive nije bilo nikakve razlike između njega i dvojice najbližih saradnika, mladog Hrvata i mladog Srbina“!!!*

Potpuno je jasno da uvaženi demokrata ni dan danas ne može da shvati kako to da nije bilo političke razlike između Martina, Đorđa i Rasima (*a bilo je, ali su one bile na tako visokom intelektualnom i političkom nivou da on to nije shvatio ni tada, ni danas!!!*), priželjkujući valjda da se mi, samo zbog etničke pripadnosti, moramo i politički potpuno razlikovati??

Ovakva bijedna razmišljanja možda bi se i mogla oprostiti nacionalistički zavedenoj populaciji iz tog vremena, ali, nekome ko se cijelo vrijeme zaklinje u svoju građanštinu, a protiv svih nacionalista, i to sa 30 godina odmaka od događaja, i nakon što je na nečemu čak i doktorirao, ovo se može tretirati samo kao podmukla insinuacija i način promišljanja da sve mora biti etnički (pred)određeno!!!

- Njegova prijetnja sudskim postupkom mi baš djeluje groteskno – pa, sve što sam ja rekao, on je i potvrdio!

A sve što ja nisam ni rekao, a on otvorio kao neka nova pitanja, u ovoj mojoj reakciji je dobilo odgovor koji i zaslužuje, uz napomenu, da, ako poželi - mogu ja i još gore, i još brutalnije, i da mi, za razliku od njega, u iznošenju političkih stavova, mišljenja i činjenica ne trebaju prijetnje nikakvim sudom.

Rasim KADIĆ

www.historyografija.ba